

Του Δημήτρη Δημητράκου

Ο αντισημιτισμός επανεμφανίζεται στις Δυτικές κοινωνίες. Είναι κάτι που είναι εξαιρετικά επώδυνο για τους Εβραίους ανάμεσά μας, αλλά και στο άκρο μειωτικό για τον πολιτισμό μας και απειλητικό για την ίδια τη δημοκρατία, τις στερεά εδραιωμένες - όπως μέχρι τώρα νομίζαμε- αρχές της ανοιχτής κοινωνίας.

Είναι γνωστή η ιδέα για τους Εβραίους που έχει ο χαρακτηριστικός αντισημίτης: είναι πονηροί, κρυψίνοες, φιλοχρήματοι, υπηρετούν σκοτεινά συμφέροντα, έχουν μεγάλη και αόρατη δύναμη στις τράπεζες και στα μέσα ενημέρωσης και κυρίως είναι διαφορετικοί και συγχρόνως όμοιοι με τους άλλους, γι' αυτό και πιο επίφοβοι.

Αυτός είναι ο πρωτόγονος αντισημιτισμός που καλλιεργήθηκε στη Δύση και όπως είναι γνωστό τροφοδότησε τον ρατσισμό και τον εθνικισμό, που οδήγησαν στο Ολοκαύτωμα, δηλαδή, την εξολόθρευση εκατομμυρίων Εβραίων στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Μετά από αυτό ο αντισημιτισμός, ως αντίθεση στην ύπαρξη των Εβραίων ως φυλής ή θρησκείας, δεν είναι ανεκτός σε πολιτισμένο περιβάλλον. Δεν σημαίνει, όμως, ότι δεν υπάρχει ως ενδόμυχη σκέψη, ή ότι δεν βρίσκει ευκαιρία έκφρασης της σε υποκουλτούρες που γεννιούνται και αναπτύσσονται όταν το επιτρέψουν συγκεκριμένες συνθήκες.

Τέτοιες συνθήκες γέννησαν τα τελευταία χρόνια ένα νέο είδος αντισημιτισμού. Ο Γάλλος φιλόσοφος Pierre-André Taguieff λέει ότι αντίθετα από τον παλιό αντισημιτισμό, που ήταν ρατσιστικός και εθνικιστικός, ο νέος γεννιέται στο όνομα του αντι-ρατσισμού και του αντι-εθνικισμού.. Ο παραδοσιακός αντισημιτισμός έχει θεολογικές ρίζες.

Πηγάζει από την χριστιανική αντίθεση στον Ιουδαϊσμό. Αυτός οδηγεί σε διωγμούς υπό διάφορες μορφές στην Ευρώπη, όπως ήταν η έξωση των Εβραίων από Ισπανία και Πορτογαλία, τα πογκρόμ στη Ρωσία, και τελικά, το Ολοκαύτωμα 1941-45.

Στη συνέχεια, όμως, ο πρωτόγονος αντισημιτισμός που επικράτησε στη Δύση, λειτούργησε ως πολιτιστικό «αντιδάνειο» στον κόσμο του Ισλάμ στη διάρκεια του 20ού αιώνα και κυρίως μετά τη νίκη των Ισραηλινών κατά των Αράβων στον Πόλεμο των Έξι Ημερών του 1967.

Αργότερα ακόμη, η αποίκιση κατεχόμενων εδαφών από Εβραίους στο Ισραήλ, η εξέγερση των Παλαιστινίων στη Δυτική όχθη του Ιορδάνη και της Γάζας, δημιούργησε κύμα συμπάθειας προς τους αδύνατους, και τους εξεγερμένους στην αριστερή κοινή γνώμη στην Ευρώπη και την Αμερική.

Και διαμορφώθηκε ένα νέο είδος αντισημιτισμού ο οποίος καταφέρεται κατά του «σιωνισμού»- εννοώντας μια πολιτική σοβινισμού και επεκτατισμού που αποδίδεται στο Ισραήλ, και όχι το αρχικό νόημα του όρου που ήταν το όνομα που δόθηκε σε ένα κίνημα παλιγγενεσίας του εβραϊκού έθνους και εγκατάστασης των Εβραίων στην Παλαιστίνη – τη δημιουργία του κράτους του Ισραήλ.

Στην καταστροφή του κράτους αυτού αποσκοπεί ο σύγχρονος αντισημιτισμός υπό τη μορφή του «αντισιωνισμού», συμπλέοντας με ακροδεξιές και παντοειδή φασιστικά και φασιστοειδή στοιχεία.

Αυτό το νέο είδος αντισημιτισμού ενισχύθηκε με την παγκόσμια οικονομική κρίση. Η κρίση γέννησε πολλά λαϊκίστικα κινήματα που είναι συγχρόνως πολυποίκιλα, ρευστά, μεταβαλλόμενα και απότοκα οργής.

Η εξέγερση των 'κίτρινων γιλέκων' στη Γαλλία τον Νοέμβριο του 2018 αποτελεί χαρακτηριστική περίπτωση τέτοιου κινήματος. Άρχισε ως κοινωνικό κίνημα δημοσιονομικής διαμαρτυρίας, αλλά γρήγορα εισχώρησαν σε αυτό στοιχεία της άκρας δεξιάς και της άκρας αριστεράς και σημειώθηκαν πολλά σοβαρά αντισημιτικά επεισόδια, και κυρίως ο πρόσφατος προπηλακισμός του φιλοσόφου Alain Finkelkraut.

Ο αντισημιτισμός – στο όνομα του αντισιωνισμού- έχει αυξηθεί και στη Βρετανία, με αποτέλεσμα να κινδυνεύει η ενότητα του Βρετανικού Εργατικού Κόμματος, λόγω δηλώσεων και ενεργειών του αρχηγού του Jeremy Corbyn που κρίνονται αντισημιτικές από πολλούς.

Είναι χαρακτηριστικό ότι ένας βουλευτής του Εργατικού κόμματος, ο David Harsch, που έγραψε τελευταία ένα βιβλίο με τίτλο «Σύγχρονος αριστερός αντισημιτισμός» οδηγήθηκε σε παραιτήση, λόγω του αυξανόμενου αντισημιτισμού μέσα στο Εργατικό Κόμμα.

Αυτές οι εξελίξεις οδηγούν σε ορισμένα συμπεράσματα. Πρώτο συμπέρασμα είναι ότι η αριστερή τοποθέτηση δεν προφυλάσσει κανέναν από την ολίσθηση στον αντισημιτισμό. Είναι βέβαιο ότι πρέπει να γίνεται διάκριση ανάμεσα στον αντισιωνισμό και τον αντισημιτισμό. Είναι, όμως, εξίσου βέβαιο ότι συχνά ο αντισιωνισμός προβάλλεται ως πρόσχημα, ο οποίος περιέχει τον αντισημιτισμό που δεν ομολογεί τον εαυτό του.

Μπορεί κανείς ειλικρινά να εναντιώνεται στον σιωνισμό, στην πολιτική του Ισραήλ, ή σε ορισμένες πλευρές της. Αλλά μπορεί εύκολα να βρεθεί στο πλευρό ρατσιστών αντισημιτών. Η απόσταση είναι μικρότερη απ' ό,τι φαντάζεται κάποιος που πιστεύει ότι χωρίζει ωκεανός την δεξιά από την αριστερά, και ότι μπορεί ως εκ τούτου να κοιμάται ήσυχος αν ανήκει στην τελευταία.

Το δεύτερο συμπέρασμα που προκύπτει από αυτά τα φαινόμενα είναι ότι ο αντισημιτισμός είναι καταλύτης για συσπείρωση πολλών άλλων ομάδων μίσους. Συνηθέστατα από μετρήσεις που έχουν γίνει, τα άτομα στη Δυτική Ευρώπη που εκδηλώνονται αντισημιτικά, είναι συγχρόνως ομοφοβικοί, ισλαμόφοβοι, ή φανατικοί εθνοκεντρικοί.

Επιπλέον, ο αντισημιτισμός είναι μεγαλύτερος, σύμφωνα με πολλές έρευνες, σ' αυτούς που βρίσκονται στα άκρα του πολιτικού φάσματος.

Ο λόγος γι' αυτό δεν είναι τυχαίος. Οφείλεται στο ότι υπάρχει ένα πολιτικό και πολιτιστικό χάσμα ανάμεσα στους φίλους και τους εχθρούς της ανοιχτής κοινωνίας.

Και αυτό το χάσμα υπογραμμίζεται από τον αντισημιτισμό, από τη στιγμή που ο τελευταίος απεχθάνεται τον διάλογο, τα επιχειρήματα, την ανεκτικότητα και αποτελεί σύνδρομο της κλειστής κοινωνίας και των νοσταλγών της.

** Ο Δημήτρης Δημητράκος είναι Ομότιμος Καθηγητής Πολιτικής Φιλοσοφίας.*

Πηγή: [European Business Review, 20.3.19](#) & [TA NEA, 12.3.2019](#)